

پیش‌خردورزی ملی برای ایران برخاسته

(مشور طرح و اولویت‌های فراخوان)

خرداد ۱۴۰۵

الله أكبر
محمد رسول الله

مقدمه

امروز بیش از هر زمان دیگری روشن است که عبور موفق کشور از مسائل پیچیده، انباشته و چندلایه پیش‌رو، مستلزم بهره‌گیری مؤثر از ظرفیت نخبگان، دانشگاهیان، پژوهشگران، فناوران و صاحبان ایده در فرآیند حکمرانی و حل مسئله است. در شرایطی که کشور با مجموعه‌ای از چالش‌های راهبردی در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، امنیتی، فناورانه، زیست‌محیطی و حکمرانی بویژه در شرایط ناشی از تجاوز نظامی ظالمانه اخیر مواجه است، تقویت پیوند میان «خرد نخبگانی» و «تصمیم‌سازی ملی» ضرورتی اجتناب‌ناپذیر برای ارتقای کارآمدی نظام حکمرانی و افزایش تاب‌آوری کشور به شمار می‌رود.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، در چارچوب مأموریت‌های ملی و تقنینی خود و حسب تأکید ریاست محترم مجلس شورای اسلامی، با هم‌بین رویکرد اقدام به طراحی و اجرای رویداد ملی «طرح سیمرغ رمضان (پویش خرد ملی برای ایران برخاسته)» نموده است؛ طرحی مسئله‌محور و مشارکت‌پایه که هدف آن شناسایی، جذب، بالغ‌سازی و به‌کارگیری ایده‌ها و راهکارهای علمی، اجرایی و نوآورانه برای حل مسائل اولویت‌دار کشور، به‌ویژه در شرایط جنگ و پساجنگ، است. این طرح تلاش دارد با ایجاد بستری فراگیر برای مشارکت نخبگان و شبکه‌های علمی کشور، ایده‌ها و پیشنهاد‌های برگزیده را پس از ارزیابی و توسعه، به بسته‌های سیاستی، راهکارهای اجرایی و پیشنهاد‌های قابل پیگیری در فرآیندهای کارشناسی، تقنینی و حکمرانی تبدیل نماید. همچنین برای ایده‌ها و طرح‌های برگزیده، حمایت‌ها و جوایز ویژه‌ای در نظر گرفته شده است.

سند حاضر، منشور اولیه و چارچوب موضوعی این پویش ملی بوده و دربردارنده مهم‌ترین اولویت‌ها، مسائل و محورهای پیشنهادی طرح در حوزه‌های مختلف حکمرانی، اقتصاد، امنیت، فناوری، محیط‌زیست، فرهنگ، سرمایه اجتماعی و آینده‌نگاری کشور است. امید است این فراخوان، زمینه‌ساز شکل‌گیری مشارکتی گسترده، مؤثر و مسئله‌محور میان نخبگان و نهادهای تصمیم‌ساز کشور در مسیر پیشرفت و آبادانی ایران برخاسته باشد.

فصل اول

سیاست خارجی، امنیت و نظم منطقه‌ای

سیاست خارجی ایران در دوره گذار نظم جهانی

محور:

تبیین موضوع:

نظم جهانی در حال تغییر است و مناسبات قدرت میان بازیگران بزرگ، از الگوهای پیشین فاصله گرفته است. در چنین شرایطی، سیاست خارجی ایران نیز باید با درک دقیق از این گذار، جایگاه، اولویت‌ها و ابزارهای خود را بازتعریف کند.

سؤال‌های پیشنهادی

- ▶ ایران در دوره گذار نظم جهانی چه فرصت‌ها و تهدیدهایی پیش‌رو دارد؟
- ▶ اولویت‌های سیاست خارجی ایران در این دوره چه باید باشد؟
- ▶ ایران چگونه می‌تواند از تغییرات ساختار قدرت جهانی برای ارتقای منافع ملی خود استفاده کند؟
- ▶ در شرایط گذار نظم جهانی، ایران چگونه می‌تواند از ابزارهای فناوری‌های نوین، داده‌محوری و دیپلماسی دیجیتال برای افزایش قدرت چانه‌زنی، رصد تحولات بین‌المللی و ارتقای منافع ملی استفاده کند؟

محور:

حاکمیت نوین دریایی، نظم نوین تنگه هرمز و دیپلماسی استیفای حقوق ملی

تبیین موضوع:

امروز بر همگان ثابت شده است که تنگه هرمز از مهم‌ترین نقاط ژئوپلیتیکی جهان است و تبیین یک نظم نوین و دیپلماسی مرتبط با آن، برای منافع ملی ایران اهمیت ویژه دارد.

سؤال‌های پیشنهادی

- ◀ ساختار و شیوه مدیریتی سازمان / شرکت / آژانس مدیریت تنگه هرمز در قالب یک سازمان مستقل در پسا جنگ چگونه باید باشد؟
- ◀ نظم حاکمیتی مطلوب برای تنگه هرمز باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد؟
- ◀ نسبت دیپلماسی دوجانبه ایران با کشورهای ذی‌نفع عبور از تنگه هرمز چیست؟
- ◀ تحولات تنگه هرمز و خلیج فارس چه اثری در بازآرایی مسیرهای تجاری دریایی و زمینی ایران و جایگزینی بنادر منطقه‌ای برای ایران دارد؟
- ◀ چه فناوری‌ها و زیرساخت‌های هوشمند دریایی می‌توانند به ایران در پایش، مدیریت و تثبیت حقوق و منافع ملی در تنگه هرمز و حوزه‌های دریایی پیرامونی کمک کنند؟

محور:

بازتعریف دکترین محور مقاومت؛ از ائتلاف نظامی به پایه نظم نوین

تبیین موضوع:

جنگ رمضان نقش و جایگاه محور مقاومت را در ترتیبات منطقه‌ای دو چندان ساخته است. در راستای تقویت و تثبیت جایگاه حوزه مقاومت ضروری است پیوندهای عملیاتی و میدانی به یک ساختار حقوقی، سیاسی و اقتصادی پایدار منطقه‌ای در قالب نهادسازی دائمی مبدل شوند.

سؤال‌های پیشنهادی

- ◀ چگونه می‌توان الگوی مقاومت را به عنوان یک مدل موفق اداره کشور حوزه حکمرانی و خدمات اجتماعی به افکار عمومی جهان عرب و اسلام ارائه داد؟
- ◀ مدل اقتصادی مشترک میان کشورهای عضو محور مقاومت چه مختصاتی دارد؟
- ◀ از چه اقدامات و ابزارهای حقوقی در عرصه منطقه‌ای و بین‌المللی می‌توان برای تعقیب جنایتکاران جنگی بهره‌برداری نمود؟
- ◀ فناوری‌های ارتباطی، پلتفرم‌های همکاری منطقه‌ای و زیرساخت‌های تبادل داده چگونه می‌توانند به مشروعیت بخشی جهانی آن کمک کنند؟

محور: دکترین بازدارندگی ترکیبی و تقویت بنیه دفاعی - امنیتی کشور

تبیین موضوع:

بازدارندگی ترکیبی به بهره‌گیری هم‌زمان از ابزارهای نظامی، امنیتی، اقتصادی، دیپلماتیک، رسانه‌ای و فناوریانه برای جلوگیری از تهدید و تحمیل هزینه به دشمن اشاره دارد. این محور به بازاندیشی در الگوهای بازدارندگی متناسب با شرایط جدید می‌پردازد.

سؤال‌های پیشنهادی

- ◀ با توجه به جنگ رمضان و منابع قدرت ایران، دکترین بازدارندگی ترکیبی چه مؤلفه‌هایی دارد؟
- ◀ الگوها و مدل‌های مطلوب و کارآمد همجوشی نظامی و غیر نظامی چه مختصاتی دارند؟
- ◀ جایگاه امنیت مردم‌پایه در بازدارندگی ترکیبی چگونه قابلیت ارتقا دارد؟
- ◀ راهکارهای ایجاد توازن میان بخش‌های مختلف نظامی اعم از هوایی، زمینی و دریایی چیست؟
- ◀ بازدارندگی ترکیبی در عصر جدید چگونه می‌تواند با تکیه بر فناوری‌های نوین، سامانه‌های هوشمند، جنگ سایبری و توانمندی‌های داده‌محور، اثربخش‌تر و کم‌هزینه‌تر طراحی و اجرا شود؟

محور:

سازوکارهای مطالبه خسارت های جنگ درکنار بازتعریف سیاست همسایگی و نظم امنیتی درون زای منطقه

تبیین موضوع:

مطالبه خسارت جنگ تحمیلی از ضرورت های پسا جنگ خواهد بود. همچنین سیاست همسایگی زمانی اثربخش است که بر پایه منافع متقابل، اعتماد سازی و ساختن نظم امنیتی بومی در منطقه شکل گیرد. این محور به ضرورت بازنگری در روابط با همسایگان و طراحی سازوکارهای امنیتی درونزا اشاره دارد.

سؤال های پیشنهادی

- ◀ رژیم سیاسی امنیت منطقه ای با کشورهای حاشیه خلیج فارس باید چه اصولی داشته باشد؟
- ◀ نحوه جبران خسارات آثار ناشی از تجاوز از کشورهایی که سرزمین آنها بستر حمله علیه ایران قرار گرفته است، از آن کشورها چگونه است؟
- ◀ «آثار ناشی از تجاوز» با کدام یک از اشکال جبران در حوزه مسئولیت بینالمللی بیشتر و مناسبتر قابل جبران هستند؟
- ◀ اگر تسلیحات مورد استفاده در جنگ علیه ایران، حاوی قطعات یا فناوری های ساخت کشور ثالث (غیر از دولت میزبان) باشد، این زنجیره تأمین چه پیامدهایی برای انتساب مسئولیت جبران خسارت به دولت میزبان دارد؟
- ◀ نهادها و روش های غیر قضایی در حقوق بین الملل مانند کمیسیون غرامت و ... چه ظرفیتهایی برای جبران آثار ناشی از حمله علیه ایران به دست می دهد؟

فصل دوم

اقتصاد مقاومتی، تولید ملی و امنیت غذایی

محور:

تنوع بخشی به اقتصاد برای کاهش وابستگی به منابع محدود

تبیین موضوع:

این محور بر ضرورت رهایی از اتکای اقتصاد به منابع محدود و حرکت به سمت پایه های متنوع تر رشد تأکید دارد. تنوع بخشی، تاب آوری اقتصادی را افزایش داده و کشور را در برابر شوک ها و محدودیت های بیرونی مقاوم تر می کند.

سؤال های پیشنهادی

- ▶ چگونه می توان اقتصاد را از وابستگی به منابع محدود رها کرد؟
- ▶ مهم ترین مسیرهای تنوع بخشی به اقتصاد ایران چیست؟
- ▶ چه بخش هایی بیشترین ظرفیت را برای متنوع سازی اقتصاد دارند؟
- ▶ این تنوع بخشی چگونه به افزایش تاب آوری ملی کمک می کند؟
- ▶ کدام فناوری های راهبردی و نوآوری های دیجیتال می توانند به تنوع بخشی اقتصادی، خلق مزیت های جدید و کاهش وابستگی به منابع محدود کمک کنند؟

محور: مدل‌های تأمین مالی مشارکت‌محور مردمی در بازسازی ملی

تبیین موضوع:

بازسازی ملی نیازمند منابع مالی گسترده و پایدار است. این محور به بررسی مدل‌هایی می‌پردازد که مردم، بخش خصوصی و نهادهای اجتماعی بتوانند در تأمین مالی بازسازی نقش فعال داشته باشند

سؤال‌های پیشنهادی

- ▶ چه مدل‌هایی برای تأمین مالی مشارکت‌محور مردمی در بازسازی ملی وجود دارد؟
- ▶ چگونه می‌توان اعتماد عمومی را برای مشارکت مالی جلب کرد؟
- ▶ نقش دولت، مردم و بخش خصوصی در این مدل‌ها چیست؟
- ▶ چه سازوکارهایی مانع انحراف یا ناکارآمدی این منابع می‌شوند؟
- ▶ چه بسترهای فناورانه، از جمله پلتفرم‌های تأمین مالی جمعی، سامانه‌های شفافیت مالی و ابزارهای اعتمادساز دیجیتال، می‌توانند مشارکت مردمی در بازسازی ملی را تسهیل و تقویت کنند؟

محور:

دکترین پنج مرحله‌ای مهار شوک و بازآرایی ثبات اقتصاد کلان

تبیین موضوع:

این محور به طراحی یک الگوی مرحله‌مند برای مدیریت اقتصاد در شرایط تنش، بحران و پساتنش می‌پردازد؛ الگویی که از مهار فوری شوک‌های اقتصادی آغاز می‌شود، سپس به تثبیت زیرساخت‌ها، بسیج ظرفیت‌های اقتصادی، گذار از اقتصاد جنگی و نهایتاً استقرار الگوی اقتصاد مقاومتی و بازسازی پایدار منتهی می‌شود.

سؤال‌های پیشنهادی

- ▶ کاهش نرخ بیکاری و ایجاد اشتغال سریع با توجه به شرایط امروز کشور چه راهکارهایی دارد؟
- ▶ چه راهکارهایی برای مهار تورم و مدل‌های احیای ارزش پول ملی وجود دارد؟
- ▶ برای کاهش آسیب‌های شوک‌های اقتصادی، چه قوانین بازدارنده‌ای در حوزه تعزیرات حکومتی قابل اجرا و یا قانونگذاری است؟
- ▶ چگونه می‌توان با استفاده از سامانه‌های هوشمند پیش‌بینی، تحلیل کلان‌داده و پایش لحظه‌ای متغیرهای اقتصادی، دکترین مهار شوک و بازآرایی ثبات اقتصاد کلان را کارآمدتر طراحی کرد؟

محور: **نوسازی صنعتی، ملی‌گرایی اقتصادی مدرن و رونق بخشی به تولید ملی**

تبیین موضوع:

حکمرانی اقتصادی در دوره‌های پساتنش نیازمند چابکی، هماهنگی و تصمیم‌گیری هوشمندانه است. این محور به طراحی ساختاری تازه برای اداره اقتصاد در شرایط جدید می‌پردازد

سؤال‌های پیشنهادی

- ▶ حکمرانی اقتصادی نوین چه مؤلفه‌هایی باید داشته باشد؟
- ▶ چه تغییراتی در نهادها و سیاست‌گذاری‌های اقتصادی لازم است؟
- ▶ چگونه می‌توان هماهنگی میان دستگاه‌های اقتصادی را افزایش داد؟
- ▶ این معماری نوین چگونه می‌تواند ثبات و رشد را هم‌زمان پشتیبانی کند؟
- ▶ نوسازی صنعتی در چارچوب ملی‌گرایی اقتصادی مدرن چگونه می‌تواند با اتکا به اتوماسیون، هوش مصنوعی، تحول دیجیتال و زنجیره‌های تأمین هوشمند، به رونق تولید ملی منجر شود؟

محور:

تاب‌آورسازی زنجیره‌های تأمین و واردات اقلام اساسی، دارویی و درمانی کشور

تبیین موضوع:

این محور به مقاوم‌سازی مسیرهای تأمین کالاهای اساسی، دارو و تجهیزات درمانی می‌پردازد تا کشور در شرایط بحران دچار کمبود و اختلال نشود. هدف، تضمین دسترسی پایدار مردم به نیازهای اساسی است

سؤال‌های پیشنهادی

- ▶ چگونه می‌توان زنجیره‌های تأمین اقلام اساسی را تاب‌آور کرد؟
- ▶ برای تضمین واردات دارو و کالاهای اساسی چه اقداماتی لازم است؟
- ▶ چه راهکارهایی برای کاهش آسیب‌پذیری در شرایط بحران وجود دارد؟
- ▶ نقش ذخایر راهبردی و تنوع مسیرهای تأمین چگونه باید باشد؟
- ▶ چه زیرساخت‌ها و سامانه‌های فناورانه می‌توانند به افزایش تاب‌آوری و پیش‌بینی‌پذیری زنجیره تأمین اقلام اساسی، دارویی و درمانی کشور کمک کنند؟

محور:

ارتقای امنیت غذایی و افزایش بهره‌وری در حوزه کشاورزی و دامپروری

تبیین موضوع:

نظر به اینکه دشمن جنگ اقتصادی شدیدی را همزمان با جنگ نظامی بر علیه کشور تحمیل کرده است؛ چه طرح‌های عملیاتی، شالوده‌شکن و نوآوران‌های میتوان در بخش کشاورزی، منابع طبیعی و مناطق روستایی-عشایری ارائه داد که با اتکاء به توان مردم و البته انتفاع همزمان آنها، ظرفیتهای تولید کشور را به سرعت افزایش دهد.

سؤال‌های پیشنهادی

- ▶ برای کاهش وابستگی به نهاده‌های وارداتی، چه اقداماتی برای افزایش سطح تولید می‌توان انجام داد؟
- ▶ برای ارتقای استفاده از فناوری‌های نوین و عبور از کشاورزی سنتی چه مشوق‌ها و اقداماتی لازم است؟
- ▶ چه سیاست‌هایی جهت کاهش مهاجرت به شهرها و جذب جوانان مناطق روستایی به حوزه کشاورزی وجود دارد؟
- ▶ چه راهکارهایی جهت افزایش بهره‌وری در حوزه‌های کشاورزی و دامپروری می‌توان به کار بست؟

فصل سوم

نظام حکمرانی و ترسیم چشم انداز آینده ایران

محور:

ترمیم نظام حکمرانی

تبیین موضوع:

این محور به بازنگری در ساختارها و رویه‌های حکمرانی برای افزایش کارآمدی، بهره‌وری و پاسخگویی می‌پردازد

سؤال‌های پیشنهادی

- ▶ مهم‌ترین اصلاحات سیاستی، نهادی، ساختاری و حکمرانی در کشور چیست؟
- ▶ تحول نظام حکمرانی و چابک‌سازی دولت چگونه باید صورت گیرد؟
- ▶ چه ظرفیت‌هایی از فناوری‌های حکمرانی دیجیتال می‌توانند برای شفاف‌سازی فرایندها، ارتقای پاسخگویی و کارآمدسازی تصمیم‌گیری در مسیر ترمیم نظام حکمرانی به کار گرفته شوند؟
- ▶ مدیریت یکپارچه و جامع شهری چه نقشی در حکمروایی خوب شهری و شرایط بحرانی ایفا می‌کند؟
- ▶ مهم‌ترین موقعیت‌ها و سازوکارهای نیازمند شفافیت برای عموم مردم که در دوره پسا جنگ در اولویت اقدام هستند کدامند؟

محور:

تفویض اختیارات به استان‌ها

تبیین موضوع:

این محور به بازطراحی نظام حکمرانی با هدف افزایش اختیارات و مسئولیت‌پذیری استان‌ها می‌پردازد. تفویض اختیار می‌تواند به تصمیم‌گیری سریع‌تر، استفاده بهتر از ظرفیت‌های محلی و افزایش کارآمدی مدیریت منطقه‌ای منجر شود

سؤال‌های پیشنهادی

- ▶ تفویض اختیارات به استان‌ها و تقویت حکمرانی محلی چه الزامات نهادی و قانونی دارد؟
- ▶ چه سازوکارهایی برای انتقال مؤثر اختیارات از سطح ملی به سطح استانی لازم است؟
- ▶ چگونه می‌توان میان اختیارات استانی و انسجام سیاست‌های ملی تعادل برقرار کرد؟
- ▶ نقش استانداری‌ها و نهادهای محلی در حکمرانی توسعه منطقه‌ای چیست؟
- ▶ چگونه می‌توان با بهره‌گیری از زیرساخت‌های دولت هوشمند، فرآیند تفویض اختیارات به استان‌ها را به گونه‌ای طراحی کرد که ضمن افزایش کارآمدی مدیریت محلی، هماهنگی و نظارت ملی نیز حفظ شود؟

محور:

آینده نگاری ایران ۱۴۲۰ و مدیریت مسائل نوپدید

تبیین موضوع:

این محور بر ترسیم چشم انداز آینده کشور و آمادگی نظام حکمرانی برای مواجهه با مسائل و تحولات نوظهور تمرکز دارد. آینده نگاری راهی برای پیش بینی روندها، شناسایی چالش های پیش رو و طراحی سیاست های پیش دستانه است.

سؤال های پیشنهادی

- ▶ آینده نگاری ایران ۱۴۲۰ با چه سناریوها و روندهایی باید طراحی شود؟
- ▶ مهم ترین مسائل نوپدید پیش روی کشور در دهه های آینده چیست؟
- ▶ چگونه می توان نظام سیاست گذاری کشور را برای مواجهه پیش دستانه با تحولات آینده آماده کرد؟
- ▶ چه سازوکارهایی برای رصد روندهای جهانی و اثرات آن بر ایران لازم است؟
- ▶ چه سازوکارها و فناوری های نوینی می توانند در آینده نگاری ایران ۱۴۲۰، شناسایی مسائل نوپدید و ارتقای کیفیت سیاست گذاری و تصمیم سازی راهبردی کشور نقش آفرینی کنند؟

محور:

موانع عملیاتی‌سازی ایده‌های کارگشا و شکاف میان راه‌حل و اجرا

تبیین موضوع:

در بسیاری از حوزه‌ها، ایده‌ها، طرح‌ها و راهکارهای مؤثر و حتی کم‌هزینه برای حل مسائل کشور وجود دارد، اما این ایده‌ها در مرحله اجرا با موانع متعدد مواجه می‌شوند و به نتیجه عملی نمی‌رسند. این محور به بررسی ریشه‌های این شکاف می‌پردازد.

سؤال‌های پیشنهادی

- ▶ مهم‌ترین موانع نهادی و ساختاری در تبدیل ایده‌های کارگشا به برنامه عملیاتی و اجرایی چیست؟
- ▶ چگونه می‌توان نظام تصمیم‌گیری را از «تولید ایده» به «تضمین اجرا» سوق داد؟
- ▶ چه تجربه‌های موفق داخلی و خارجی برای کاهش فاصله میان سیاست‌گذاری و اجرا وجود دارد؟
- ▶ نقش تعارض منافع، چندپارگی نهادی و ضعف هماهنگی بین دستگاه‌ها در ناکامی اجرا چگونه می‌تواند کاهش یابد؟

محور: حکمرانی بحران و مدیریت یکپارچه ریسک ملی

تبیین موضوع:

این محور به نحوه اداره بحران‌ها و هماهنگی در سطح ملی برای مدیریت ریسک‌های مختلف می‌پردازد. حکمرانی بحران باید بتواند تصمیم‌گیری سریع، هماهنگ و مؤثر را ممکن کند

سؤال‌های پیشنهادی

- ▶ مدیریت یکپارچه ریسک ملی چگونه طراحی می‌شود؟
- ▶ چه نهادی باید هماهنگ‌کننده اصلی در زمان بحران باشد؟
- ▶ چگونه می‌توان از پراکندگی تصمیم‌ها و موازی‌کاری جلوگیری کرد؟
- ▶ پدافند غیرعامل چه نقشی در کاهش خسارات دارد؟
- ▶ دولت الکترونیک چگونه می‌تواند به مدیریت بحران کمک کند؟
- ▶ چه فناوری‌ها و سامانه‌های هوشمند پایش، پیش‌بینی و هشدار سریع می‌توانند به ارتقای حکمرانی بحران و ایجاد یک نظام یکپارچه مدیریت ریسک ملی کمک کنند؟

فصل چهارم

زیرساخت‌های ملی، آمایش سرزمینی و
عدالت منطقه‌ای

محور:

بازاندیشی آمایشی و بازآفرینی کالبدی - نهادی سرزمین

تبیین موضوع:

این محور به سامان‌دهی هوشمند فضا، جمعیت، خدمات و زیرساخت‌ها در سطح سرزمین می‌پردازد. هدف، بازآفرینی هم‌زمان ساختارهای کالبدی و نهادی برای استفاده بهتر و عادلانه‌تر از ظرفیت مناطق مختلف است

سؤال‌های پیشنهادی

- ◀ مصادیق و مفاهیم بازنگری در سیاست‌های آمایش سرزمین شامل چه حوزه‌هایی است؟
- ◀ برای توانمندسازی مناطق محروم چه سیاست‌هایی لازم است؟
- ◀ مهم‌ترین سازوکارهای محرومیت‌زدایی چیست؟
- ◀ ارتباط میان آمایش سرزمین و پدافند غیرعام‌خل در پسا جنگ رمضان به چه نحوی تعریف می‌شود؟
- ◀ راهکارهای تحقق توسعه متوازن و بهره‌گیری مناسب از ظرفیت‌های سرزمینی چیست؟
- ◀ نقش فناوری‌های داده‌محور در نظام آمایش سرزمین چیست و چگونه می‌توان از آن بهره برد؟

محور:

حکمرانی نوآورانه آب و انرژی، بهینه‌سازی مصرف و مدیریت ناترازی‌ها

تبیین موضوع:

این محور به مدیریت هوشمند منابع آب و انرژی و اصلاح الگوی مصرف می‌پردازد. نوآوری در حکمرانی این حوزه‌ها برای کنترل ناترازی‌ها و افزایش پایداری حیاتی است

سؤال‌های پیشنهادی

- ▶ حکمرانی نوآورانه آب و انرژی چه ویژگی‌هایی دارد؟
- ▶ ساختار مطلوب حکمرانی آب که ضمن ایجاد انگیزه برای سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی، به ارائه خدمات عادلانه و عمومی برای همه اقشار منجر شود، دارای چه ویژگی‌هایی است؟
- ▶ چه ابزارهای سیاستی برای اصلاح الگوی مصرف مؤثرند؟
- ▶ بازآرایی حکمرانی بخش آب کشور در راستای سازگاری با تغییر اقلیم، با کم‌ترین تبعات اقتصادی و اجتماعی، چگونه باید باشد؟
- ▶ چه فناوری‌های نوپدید می‌توانند در زمینه بالا بردن بهره‌وری و پایین آوردن مصرف در ایران مورد استفاده قرار گیرند؟

محور:

حکمرانی محیط زیست و تاب آوری سرزمینی

تبیین موضوع:

فزونی انواع بحران‌های محیط‌زیستی به یکی از مهم‌ترین چالش‌های حکمرانی ملی تبدیل شده است. این بحران‌ها صرفاً مسائل زیست‌محیطی نیستند، بلکه به‌طور مستقیم بر امنیت غذایی، سلامت عمومی، سکونت‌پذیری سرزمین، پایداری تولید و عدالت بین‌نسلی اثر می‌گذارند.

سؤال‌های پیشنهادی

- ▶ چه سازوکارهایی برای صیانت از منابع آب، خاک، هوا و تنوع زیستی در شرایط تغییرات اقلیمی لازم است؟
- ▶ نقش فناوری‌های نوین، داده‌محوری و پایش هوشمند در پیشگیری و مدیریت بحران‌های محیط‌زیستی چگونه می‌تواند باشد؟
- ▶ چه الگوهایی برای مشارکت مردم، نهادهای محلی و بخش خصوصی در حفاظت محیط‌زیست قابل طراحی است؟
- ▶ مهم‌ترین گلوگاه‌های نهادی، حقوقی و اجرایی در مدیریت بحران‌های محیط‌زیستی کشور چیست؟
- ▶ چه راهکارهای عملیاتی در حوزه‌های مختلف معضلات محیط‌زیستی از جمله فرونشست، آلودگی هوا، تخریب منابع طبیعی، کاهش تنوع زیستی و غیره می‌شناسید که تا به امروز اجرا نشده است؟

محور: دکترین بازسازی ملی و نوسازی زیرساخت‌های حیاتی

تبیین موضوع:

این محور به تدوین یک نقشه‌راه جامع برای بازسازی کشور و نوسازی زیرساخت‌های اساسی می‌پردازد. بازسازی ملی باید هم‌زمان فیزیکی، نهادی و فناورانه باشد تا کشور برای آینده آماده شود

سؤال‌های پیشنهادی

- ▶ دکترین بازسازی ملی چه اجزایی باید داشته باشد؟
- ▶ بازنگری در اولویت‌بندی تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی بایستی به چه نحوی صورت پذیرد؟
- ▶ چگونه می‌توان بازسازی را با عدالت منطقه‌ای پیوند زد؟
- ▶ نقش دولت، بخش خصوصی و مردم در این فرایند چیست؟
- ▶ چه فناوری‌ها و رویکردهای نوین می‌توانند در طراحی و اجرای دکترین بازسازی ملی و نوسازی زیرساخت‌های حیاتی کشور نقش آفرین باشند؟

فصل پنجم

جامعه، فرهنگ و رسانه

محور:

تاب آوری اجتماعی و بازسازی سرمایه اجتماعی

تبیین موضوع:

این محور بر تقویت انسجام اجتماعی، اعتماد عمومی و توان جامعه برای عبور از بحران تمرکز دارد. بازسازی سرمایه اجتماعی پیش نیاز ثبات و پیشرفت در دوره پساتنش است

سؤال‌های پیشنهادی

- ▶ بازتولید وفاق ملی، ارتقای سرمایه اجتماعی و پایدارسازی مشارکت‌های مردمی از چه مسیرهایی امکان‌پذیر است؟
- ▶ راهکارهای افزایش رضایت عمومی، مشارکت مردمی و امید به آینده چیست؟
- ▶ چگونه می‌توان از ظرفیت پلتفرم‌های تعاملی، فناوری‌های حکمرانی دیجیتال و تحلیل داده‌های کلان برای بازسازی اعتماد عمومی، تقویت مشارکت نخبگانی و ارتقای تاب‌آوری اجتماعی در برابر بحران‌ها و شوک‌های ملی بهره‌گرفت؟
- ▶ تشکیل و تقویت جبهه واحد از طیف‌های اجتماعی چگونه رقم می‌خورد؟
- ▶ مدل‌ها و الگوهای حرکت از سمت انحصار دولتی به مردم‌سپاری امور فرهنگ چگونه است؟

محور: راهکارهای افزایش نقش نوجوانان و جوانان در پیشرفت کشور

تبیین موضوع:

این محور به فعال سازی ظرفیت نسل نوجوان و جوان در بازسازی فرهنگی و اجتماعی می پردازد. از سوی دیگر، ساختارهای آموزش و پرورش و آموزش عالی در شرایط جنگ و بحران های مشابه نشان داده اند که نمی توانند کارآمدی لازم را داشته باشند و صرفاً با تبدیل آموزش ها به آموزش مجازی آن هم در حد تدریس آنلاین معلمان و اساتید، آموزش را راهبری می کنند.

سؤال های پیشنهادی

- ▶ راهکارهای افزایش نقش نوجوانان و جوانان در پیشرفت کشور در دوران پساجنگ چیست؟
- ▶ اصلی ترین تغییرات و اصلاحات لازم را برای تحول و کارآمدسازی نظامات آموزشی کشور در دوره پساجنگ چه می دانید؟
- ▶ حکمرانی مجازی و مدیریت دسترسی نوجوانان به شبکه های اجتماعی چگونه باید باشد؟
- ▶ چه راهکارهایی برای ارتقاء هویت دینی و ملی دانش آموزان و دانشجویان به ویژه در شرایط جنگ و بحران های مشابه پیشنهاد می کنید؟
- ▶ چه راهکارهایی برای تداوم آموزش (عمومی و عالی) و پژوهش به خصوص با بهره گیری از فناوری های هوشمند، پلتفرم های تعاملی و اپلیکیشن های آموزشی، پیشنهاد می دهید؟
- ▶ راهکارهای مراقبت از اشتغال و ازدواج جوانان در شرایط جنگی و ارتقاء آنها در دوره پساجنگ نظامی کدامند؟

محور:

تحول ارتباطی- رسانه‌ای و اقناع افکار عمومی

تبیین موضوع:

این محور بر بازآرایی معماری ارتباطی و رسانه‌ای کشور برای اقناع افکار عمومی، حفظ و ارتقاء مرجعیت رسانه‌های داخلی و افزایش وحدت ملی و انسجام اجتماعی تمرکز دارد

سؤال‌های پیشنهادی

- ▶ چرا انتقال از مدل مهندسی پیام به سازوکارهای نوین اقناع افکار عمومی ضروری است؟ و این مهم چگونه انجام پذیر است؟
- ▶ نقشه راه ارتقاء مرجعیت رسانه‌های داخلی در شکل دهی به افکار عمومی چگونه است؟
- ▶ چگونه می‌توان در طراحی راهبردهای حکمرانی اینترنت و فضای مجازی در کشور میان ملاحظات اخلاقی، اقتصادی، امنیت ملی و آزادی دسترسی کاربران به اینترنت و خدمات آن تعادل برقرار کرد؟
- ▶ چگونه می‌توان با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین رسانه‌ای، هوش مصنوعی و سامانه‌های تحلیل داده‌های فضای مجازی، نظام مؤثرتری برای پایش افکار عمومی، مدیریت روایت‌ها و ارتقای کارآمدی سیاست‌های فرهنگی و رسانه‌ای در کشور طراحی و اجرا کرد؟

محور: راهبردهای ترویج الگوی مصرف مسئولانه و غیرمصرفانه

تبیین موضوع:

این محور به بررسی سیاست‌ها و برنامه‌هایی می‌پردازد که بتوانند الگوی مصرف کل جامعه (با تمرکز بر نهاد خانواده) را به سمت مصرف مسئولانه، بهینه و پرهیز از اسراف هدایت کنند. اصلاح الگوی مصرف علاوه بر کاهش فشار بر منابع و اقتصاد ملی، می‌تواند به تقویت فرهنگ مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پایداری اقتصادی کمک کند

سؤال‌های پیشنهادی

- ▶ راهبردهای نرم ترویج الگوی مصرف مسئولانه و غیرمصرفانه چیست؟
- ▶ چه راهبردها و راهکارهای فرهنگی، آموزشی و رسانه‌ای می‌تواند به اصلاح الگوی مصرف کمک کند؟
- ▶ نهادهای آموزشی، رسانه‌ها و نهادهای اجتماعی در نهادینه‌سازی فرهنگ مصرف مسئولانه چه نقشی می‌توانند ایفا کنند؟
- ▶ چگونه می‌توان با بهره‌گیری از فناوری‌های هوشمند، پلتفرم‌های تعاملی خانواده‌محور و اپلیکیشن‌های مبتنی بر بازی‌وارسازی، الگوهای مصرف انرژی و منابع را در سطح خانوار رصد کرده و انگیزه‌های لازم برای تغییر رفتار و ترویج سبک زندگی مسئولانه و غیرمصرفانه ایجاد کرد؟
- ▶ اقدامات کم‌هزینه و تغییرات الگوهای زیست شهروندان در کاهش و بهینه‌سازی مصرف چیست؟